

A mass grave and other contexts containing human remains discovered in the Hallstatt-period site at Tărtăria – Podu Tărtăriei vest (Alba County)

Luciana RUMEGA-IRIMUȘ

Abstract: *The First Iron Age (Hallstatt period) in Transylvania, as well as in the territory of nowadays Romania, is less understood from the perspective of the funerary phenomena. The main reason is determined by the rarity, in some cases (areas) even the absence of investigated graves from approx. the 12th c. to the 8th/7th c. BCE. The necropolises of this period are located mainly at the periphery of the geographic space bordered by the Carpathians and Lower Danube. A new funerary find made in 2012 at Tărtăria – Podu Tărtăriei vest brought new evidence in regard to this topic. Within a very specific type of site, a mass grave was uncovered – six skeletons laid in various positions and orientations, as well as a human skull. Other parts of human skeletons were uncovered in the southern delimitation ditch of the site, as well as in one of the pits (6 archaeological contexts in total, with fragments from 9 individuals). The unusual character of the site is also suggested by the discovery of two ditches marking the southern and eastern limits of the site, and two bronze hoards (comprising 400 bronze and iron objects, dated to the Ha C₁ period – the Bălvănești-Vinț series, 8th c. BCE), as well as by a large quantity of Basarabi-type pottery (numerous complete vessels) and metal objects. The grave goods related to the six skeletons and the skull consisted of three small cups, characteristic to the Basarabi ceramic style, as well as certain small (adornment) objects made of bronze and iron. As mentioned, five other archaeological contexts were also investigated, containing parts of human skeletons associated with Basarabi-type pottery. In the current stage of the research on the site it is rather difficult to conclude on the purpose and meaning of such a burial and deposits. Nevertheless, this discovery provides new elements for analysing and understanding the funerary phenomena along the First Iron Age in Transylvania, especially for the so-called Middle Hallstatt period (the Basarabi culture).*

Rezumat: *Prima epocă a fierului (perioada hallstattiană) în Transilvania, ca de altfel în mare parte a teritoriului actual al României este mai puțin înțeleasă din perspectiva fenomenului funerar. Acest fapt se datorează rarității unor asemenea descoperiri, iar în unele cazuri (zone) chiar absenței unor morminte cercetate, databile din perioada sec. XII–VIII/VII a. Chr. Necropolele acestei perioade sunt în general situate la periferia spațiului delimitat de Carpați și Dunărea de Jos. O nouă descoperire funerară a survenit în anul 2012, în cadrul sitului Tărtăria – Podu Tărtăriei vest, aceasta aducând noi date asupra fenomenului funerar hallstattian în aria intracarpatică. În cuprinsul acestui sit cu specific aparte, a fost descoperit un mormânt colectiv conținând 6 schelete (dispuse în varii poziții și având orientări diferite) și un craniu. Alte fragmente de schelet uman au fost descoperite în șanțul sudic de delimitare al sitului, precum și în inventarul unor gropi. Caracteristicile aparte ale sitului în discuție sunt determinate de descoperirea a două șanțuri de delimitare situate în zona sudică și estică a sitului, precum și de două depozite de bronzuri (conținând peste 400 de obiecte din fier și bronz, databile la nivel de Ha C₁ – seria Bălvănești-Vinț sec. VIII a. Chr.); de asemenea, au fost descoperite o mare cantitate de ceramică de tip Basarabi (numeroase vase întregi și întregibile) și obiecte din metal. În cadrul mormântului colectiv au fost descoperite 3 mici vase specifice ceramicii de tip Basarabi, cât și mici obiecte de podoabă din bronz și fier. După cum s-a menționat, au mai fost cercetate alte 6 contexte arheologice conținând resturi osteologice umane (de la 9 indivizi) asociate cu ceramică de tip Basarabi. În stadiul actual al cercetării cu privire la situl în discuție este dificil de concluzionat cu privire la scopul și semnificația acestei înmormântări și al celorlalte depuneri. În mod cert, această descoperire aduce noi elemente pentru analiza și aprofundarea fenomenului funerar de-a lungul perioadei hallstattiene în spațiul intracarpatic, în special în ceea ce privește perioada mijlocie a primei epoci a fierului (cultura Basarabi).*

Keywords: *Tărtăria, middle period of the first Iron Age (Middle Hallstatt), Basarabi culture, mass grave, archaeological context with human bone remains associated with Basarabi type pottery.*

Cuvinte cheie: *Tărtăria, perioada mijlocie a primei epoci a fierului (Hallstatt mijlociu), cultura Basarabi, mormânt colectiv, contexte arheologice cu resturi osteologice umane asociate cu ceramică de tip Basarabi.*